

VILA TUGENDHAT V BRNĚ (2001)

VÝJIMEČNÁ SVĚTOVÁ HODNOTA

Stručná syntéza

Vila Tugendhat se nachází v Brně ve čtvrti Černá Pole, v Jihomoravském kraji v České republice. Vila byla navržena architektem Ludwigem Miesem van Rohe a vybudována v letech 1929–1930 pro Gretu a Fritze Tugendhatovy, příslušníky německých židovských rodin průmyslníků a obchodníků. Přední německý architekt Ludwig Miese van der Rohe navrhl nejen stavební substanci, ale i interiér vily s přílehlou zahradou.

Brněnská vila Tugendhat je průkopnickým dílem moderní rezidenční architektury 20. století. Je ztvárněním nových prostorových a estetických koncepcí, které v té době vznikaly v oblasti bydlení a s využitím možností moderní průmyslové výroby splňovaly potřeby moderního životního stylu. Určujícím prvkem architektury vily Tugendhat je interiér navržený jako volně plynoucí otevřený prostor. Vila je rovněž odrazem touhy Miese van der Rohe vytvořit architekturu soustředující se na podstatu a usilující o nejčistší vyjádření jednotlivých detailů i celku. Zimní zahrada zaujímá významnou část plochy hlavního podlaží. Dělicí stěny z makasarského ebenu a onyxu na témže podlaží nenásilně oddělují jednotlivé prostory a vytvářejí tak společenskou halu, hudební zákoutí a knihovnu. Hlavní obytný prostor má velká okna a je přímo propojen s terasou, z níž vede široké schodiště dolů na zahradu. Nosnou konstrukci tvoří ocelové sloupy s mosazným opláštěním a chromovým povrchem. Zcela výjimečné bylo i ve sklepě se nacházející technické zázemí vily, jako například kombinace teplovzdušného vytápění a chlazení a elektrické spouštění velkoplošných oken.

Vila Tugendhat v Brně je nejen ikonickou stavbou v kontextu brněnské moderní výstavby, ale i opus magnum jejího architekta, Miese van der Rohe. Dílo mohl plně realizovat podle svého návrhu a záměrů díky ideální spolupráci s vysoce kultivovanou rodinou Tugendhatů. Architekt navrhl i nábytek, přičemž některé kusy měly svá přesná místa určení. V rámci evropského díla Miese van der Rohe neexistuje žádné analogické architektonické dílo dochované v takto neporušeném stavu.

Kritérium (ii): Německý architekt Mies van der Rohe ve vile Tugendhat velmi zdařilým způsobem uplatnil nové radikální koncepty modernismu pro navrhování rezidenčních budov.

Kritérium (iv): Ve 20. letech 19. století prošla architektura v rámci modernismu zásadní proměnou a dílo Ludwiga Miese van der Rohe, jehož ideálním příkladem je vila Tugendhat, sehrálo důležitou roli v jeho celosvětovém šíření a přijetí.

Integrita

Všechny důležité složky statku, zejména dům a zahrada jsou zachovány a nacházejí se uvnitř hranic statku. Ochranné pásmo městské památkové rezervace slouží jako nárazníková zóna vily Tugendhat. Pohledy na vilu i výhledy z ní na město zůstaly zachovány. Veškerá rizika výstavby, jež by mohla ohrozit vizuální integritu vily, jsou pod dohledem subjektů zodpovědných za památkovou péči.

Autenticita

Vila Tugendhat v Brně splňuje kritéria autenticity. Navzdory nejruznějším změnám, ke kterým došlo v minulosti, včetně ztráty původní funkce objektu, odpovídá současná podoba vily, její materiály a technické vybavení původnímu architektonickému návrhu. Zachování autenticity je zdůrazněno faktem, že vila je prezentována jako obytný dům – muzeum. Vila slouží jako památník moderní architektury. Kromě pravidelné a dlouhodobě prováděné údržby pomohla vile navrátit její původní vzhled z roku 1930, kdy byla dokončena, i rozsáhlá akce obnovy z let 2010–2012. Podstatou restaurování vily se stala úplná rehabilitace stavby, co nejcitlivější a nejpřesnější obnova všech původních povrchů a jednotlivých prvků (povrchy, omítky, dřevo, kámen a kov). Památková obnova se týkala nejen stavebních konstrukcí, ale také inženýrských sítí, technického vybavení a zahrady. Restaurátorské práce byly prováděny v souladu s přísnými mezinárodními normami památkové péče za použití historických materiálů a technologických postupů. Restaurování vily vycházelo z podrobného výzkumu, díky němuž se prohloubily znalosti o původních architektonických detailech.

Podmínky ochrany a správy

Vila Tugendhat v Brně je chráněna zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů a je prohlášena za národní kulturní památku. Z tohoto důvodu požívá nejvyššího stupně památkové ochrany. Ochranné pásmo městské památkové rezervace historického centra Brna je totožné s nárazníkovou zónou statku světového kulturního dědictví a jeho ochranný režim chrání i okolí statku. Jakékoliv činnosti, jež by mohly mít dopad na oba typy chráněných území, musí být schváleny příslušným státním či místním orgánem památkové péče. Vila je v rámci Územního plánu města Brna navržena jako významná pohledová dominanta.

Vlastníkem vily Tugendhat je Statutární město Brno, správou je pověřeno Muzeum města Brna, samostatné oddělení Vily Tugendhat, jež je zodpovědné za průběžnou údržbu, ochranu a propagaci statku. Vila je přístupná veřejnosti k prohlídkám v doprovodu průvodce. Konají se zde nejruznější kulturní akce. Finanční prostředky na údržbu, ochranu a prezentaci statku jdou z rozpočtu města. V roce 2006 byl zřízen Nadační fond Vila Tugendhat, jejímž cílem je ochrana a propagace statku.

Statek má Management Plan, který je pravidelně aktualizován. Tento dokument sleduje i potenciální rizika, která statek ohrožují. Od zápisu statku na Seznam světového dědictví jsou na vnitrostátní úrovni připravovány roční monitorovací zprávy, které slouží správci statku světového dědictví, Ministerstvu kultury, Národnímu památkovému ústavu a ostatním zainteresovaným subjektům podílejícím se na jeho správě.